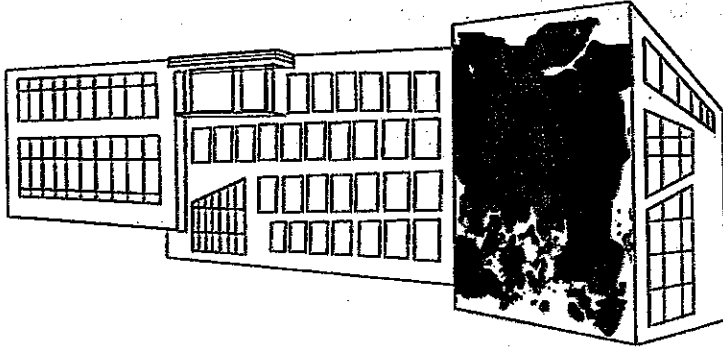

Житомирський інженерно-технологічний інститут
Санкт-Петербурзький торговельно-економічний інститут
Instytut Rachunkowości, Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego
Zakład Rachunkowości (Olsztyn)
Wyższa Szkoła Menedżerska (Legnica)
Вілоруський державний економічний університет
Вілоруський торговельно-економічний університет
Житомир, 16-17 травня 2002 р.

Посвідчення українського інституту науково-технічної і економічної інформації № 81 від 08 травня 2002 р.

ВІСНИК

**Бухгалтерський облік та
господарський контроль:
минуле, сучасне, майбутнє**

Міністерство освіти і науки України
Житомирський інженерно-технологічний інститут
Доповіді, виступи на Міжнародній науковій конференції
16-17 травня 2002 р.

За точність викладення матеріалу та за достовірність наведених фактів відповідальність покладається на авторів.
Рукописи не рецензуються.

Редакційна комісія випускає: **Д.є.н., проф. Ф.Ф. Бутинець**

(Житомирський інженерно-технологічний інститут)

Д.є.н., проф. Я.В. Соколов
(Санкт-Петербурзький торговельно-економічний інститут)

Д.є.н., проф. В.І. Стражев
(Віпоруський державний економічний університет)

Д.є.н., проф. Д.А. Цанков
(Віпоруський державний економічний університет)

Д.є.н., проф. prof. Zbigniew Luty
(AE we Wrocławiu, Instytut Rachunkowości)

Д.є.н., проф. B.I. Baalov
(Одеський державний економічний університет)

Д.є.н., проф. I. I. Kirijev
(Київський національний аграрний університет)

Д.є.н., проф. Є.В. Мних
(Львівський національний університет імені Івана Франка)

к.є.н., доц. Н.М. Мажуга
(Житомирський інженерно-технологічний інститут)

Бухгалтерський облік та господарський контроль: минає, сучасне, майбутнє. Збірник доповідей на міжнародній науковій конференції. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 328 с.

СИСТЕМА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ - ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНОСТЬ

Ужгородський національний університет

Шмідт Г. Г., ст. в.

Русин Н. П., ст. в.

Даньків І. Я., к. е. н., доц.

Сучасний період розвитку економіки нашої країни характеризується ринковими

перетвореннями, що зумовили необхідність нормативної регламентації та розмежування функцій і методів фінансового і внутрішньовиробничого обліку. Невирі-

шеність методологічних питань стосовно сутності собівартості як економічної категорії та об'єкту обліку, методів обліку витрат, зв'язку між обліком витрат та калькуляційним собівартості має негативний

вплив на облікову практику.

Облік виробництва насправді

найважливіша і складна ділянка. Важливість бухгалтерського обліку є центральним елементом при централізованому веденні обліку. При централізованому веденні обліку спеціалізація обліку праці та зникнення її трудомісткості. В організації обліку виробництва, як основної складової частини всього бухгалтерського обліку в умовах централізації, також скорочується

функцій управління на всіх рівнях.

Складність обліку виробництва

появляється, по-перше, наявність різних типів виробництва, які відрізняються складністю і різноманітністю технологічних процесів та продукцією, яка виготовляється, що обумовлює застосування різних форм і методів обліку.

По-друге, облік виробництва спрямований

на пізнання та відображення різних явищ і процесів, а також на формування складних показників.

По-третє, в процесі обліку виробництва

виконуються надзвичайно складні операції, пов'язані з одержанням та відображенням первинної облікової інформації, їх систематизація, групування, узагальнення, і на цій основі - вираховування аналітичних та

синтетичних показників.

центрами їх виникнення.

Облік і контроль витрат виробничих

цілей тоді досягають бажаної мети, якщо будуть встановлені і здійснені контрольні заходи. Підприємства визначенням розміру затрат, які заліжжать тих підприємств і мірою відповідальності величин цих затрат і захищеності в

зникненні. Але як би не називали стругатурні підприємства (виробництва, цехи, майстерні, дільниці, лінії тощо) – місця виникнення затрат, носії затрат і т. д., на нашу думку, для мети обліку і контролю затрат важливі такі принципи:

- включення в склад затрат стругатурного підприємства тільки тих затрат, які залежать від відповідного підприємства і на величину яких підприємство може впливати. Так, наприклад, від цеху залежить економічне використання сировини, але він не може вплинути на величину транспортно-заготівельних і загальногосподарських витрат;

- використання скороченого числа і складу статей затрат, які визначаються для стругатурного підприємства;

- порівняння фактичних затрат продукції стругатурних підприємств з плановими завданнями.

Очевидно, що планування і облік затрат підприємств базується на єдиних принципах. Таким чином, і планові, і фактичні затрати повинні співпадати за своїм складом. Одночасно, із цих принципів випливає, що конкретні затрати повинні бути співставлені з тими стругатурними підприємствами, які в змозі забезпечити контроль зафіксованих за ними затрат, і відповідно, нести відповідальність за нерациональне використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Так, в поділенні діяльності підприємства і його підприємств можуть виникати різні відхилення від нормальних виробничого і технологічних процесів, наприклад, витрати, що виникають в цеху з вини інших підприємств. Часто такими витратами можуть бути простой із-за несвоечасного забезпечення цехів матеріалами, несвоечасного ремонту інструментами, несвоечасного монтажу устаткування, відсутність напівфабрикатів, що одержують із інших цехів. Можуть виникнути простой транспорту, податків із-за несвоечасного і неясного оформлення технічної документації. Негативний вплив на величину затрат мають витрати від браку продукції з вини інших цехів, від додаткової обробки матеріалів, що не відповідають технічним умовам.

Отже, метою обліку затрат за стругатурними підприємствами та іншими місцями виникнення затрат є визначення фактичних затрат і співставлення їх із запланованими. Скорочені фактичні затрати за статтями і в цілому порівнюються з плановими затратами. Ці показники використовують при підведенні підсумків роботи підприємств, їх матеріального заохочення і в кінцевому результаті при прийнятті рішень про підвищення ефективності діяльності підприємства.

Виробнича діяльність виражає основну мету підприємства – випуск продукту, який буде реалізований і принесе прибуток. Характерною особливістю цього етапу, як центральною у виробничій системі, є формування витрат на виробництво продукції. Стан виробництва характеризується його ефективністю, психологічними параметрами, ступенем використання досягнень науково-технічного прогресу, місцем і політикою працівників у виробничих процесах тощо.

Головним об'єктом аналізу в процесі управління підприємством є витрати. Для управління менеджерам потрібні не просто витрати, а інформація про об'єкти витрат - продукцію, роботу, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом витрат.

На початку 70-х років В.Б. Івашкевич сформулював ідею обліку витрат за центрами відповідальності. Вони виникли з необхідності поліпшення внутрішнього заводського управління. Методика цього напрямку описана у працях В.Б. Івашкевича, Б.І. Валуєва, С.С. Сатубалдіна, В.Б. Сокола та інших. Ця ідея обліку витрат за центрами відповідальності поставила питання про зв'язок обліку затрат з калькуляцією собівартості.

Калькуляція - це розрахунок у грошовому вимірнику резульату будь-якого

в IX
ості за
ль від
ва з
кретні
коли
нптва
емими
ти не
ат від
ктурні
овинні
ни та
обничі
хдних
нзаци
прому
або
х його
астини
обліку
я його
веться
еденні
нзаци
нзаци
іково-
вності,
трами
обліку,
затрат
пшків
рпості
ектах
шеку
хувів
СТБ
мент
еукт.
вукт.,
доу.

господарського процесу. Проте, основне призначення калькуляції — отримання інформації про собівартість для організації та управління процесом виробництва і контролю за рівнем витрат. Калькулювання собівартості продукції є обов'язково-необхідним процесом виробництва. Своєчасне калькулювання не нежить в основі оцінки виконання прийнятого підприємством або його підрозділом плану. Так, як це необхідно для аналізу причин відхилень від планових завдань за собівартістю, калькулювання є основою трансфертного ціноутворення. Від трансфертного формування трансфертної ціни буде залежати загальний фінансовий стан підприємства. Таким чином, виробничий облік і калькулювання є основними елементами системи управління не тільки собівартості продукції, але й виробництвом в цілому. Значимим між калькулюванням і виробничим обліком існує тісний взаємозв'язок та взаємозалежність, так як основою для розрахунку собівартості одиниці продукції є інформація, зібрана в системі виробничого обліку.

На сьогодні, спостерігається відхід від традиційних методів обліку та контролю виробничих витрат, пошук більш ефективних засобів підвищення якості продукції та зниження її собівартості, така тенденція зумовлена значними змінами в техніці, технології та організації виробництва, ринковому середовищі, що відбулись за два минулі десятиріччя. Розвиток техніки, впровадження гнучких комп'ютерних технологій привели до зміни структури витрат, скорочення процесу виробництва продукції та її життєвого циклу. Значно ускладнився і процес управління виробництвом. Виходячи із цього підприємством, виходячи із цього підприємством, що стоить перед системою бухгалтерського обліку. Тому стало неможливим виникнення управління обліку, як самостійної галузі бухгалтерської діяльності.

Дієвість управління обліку забезпечується орієнтацією на конкретні господарські завдання, вирішення яких призначення калькуляції прогрунтується на відповідній інформації про витрати і доходи. Додільно зазначити що, вивчаючи співвідношення доходу і витрат, Дж. Дзанпа прийшов до формування положення, яке можемо визначити як постулат Дзанпа: з бухгалтерської точки зору доходи підприємства очевидні, а витрати сумнівні. Доходи визначаються об'єктивно, витрати пов'язані з обчисленням собівартості — суб'єктивно.

Жодне підприємство не може знаходитися в стані стійкої рівноваги. І основним завданням управління є пошук сприятливих можливостей, які дають змогу працювати підприємству, а також координація та управління цією роботою найбільш ефективними способами. Для виконання цього завдання керівництву необхідно інформація не тільки про поточну діяльність підприємства, але й про його можливості. І до речим є згадати перший закон фінансового менеджменту, сформульований Б. Райном — *критичний фактор успіху*: підприємство не виживає, якщо, використовуючи свій базовий потенціал та діючи найбільш ефективним способом, не може отримати прибутку, достатній для покриття затрат на підтримання того потенціалу.

Прийняття рішень включає перевірку тих чи інших передбачень методом випробування статистичних гіпотез, розробка якого здійснена статистиками ХХ ст. У будь-якому випадку, прийняття рішень носить ймовірний характер, і це добре уявляючи собі Льюка Пачоли. Не маючи у своєму розпорядженні розвиненого апарату методів та засобів для прийняття рішень, якими ми можемо скористатись тепер, він показав, що головне значення бухгалтерського обліку полягає в поданні даних не для розрахунку податків, а для прийняття дієвих управлінських рішень.

Значимим, що виникнення системи управління обліку слід розцінювати як об'єктивну необхідність сучасного періоду, яка покинана вирішити завдання пов'язані з

Новою економічною ситуацією (конкуренцією на внутрішніх і зовнішніх ринках, розвитком зовнішньоекономічних зв'язків, використанням АСУ, прискоренням розвитком технологій, автоматизацією виробничих процесів, необхідністю розробки нових методів управління), які неможливо вирішити на основі існуючої вітчизняної системи бухгалтерського обліку. На нашу думку, при розподілі системи управління обліку кожне підприємство може вибрати свою модель організації обліку виробництва. На цій лінії обліку визначається співартість продукції для різних цілей управління.

Розмір підприємства і рішення адміністрації впливають на вибір системи управління обліку. Управлінський облік зв'язує процес управління з обліковим процесом. А система управління обліку підпорядкована цілям управління. І завдяки контролюючим аспектам обліку напромаджується інформація, необхідна для прийняття дієвих управлінських рішень, створюється можливість для вироблення ефективної цінової політики. Отже, для нормального функціонування будь-якої ланки ринкової економіки конче потрібно, щоб учасники, приймаючи рішення, мали правдиву та об'єктивну інформацію, як на своєму підприємстві, так і в партнерів. Таку інформацію надає лише система бухгалтерського обліку, яка поділяється на відкриті частини, тобто таку, що може бути опублікованою, та закриті, яка становить комерційну таємницю підприємства.

Зазначимо: підприємство, його проблеми, шляхи їх вирішення, тактика і стратегія поденного виживання, реальна ефективність господарської діяльності, і завдання, що постають у ході - ось, що є сьогодні в центрі і що вимагає ретельного аналізу. Вирішення цих питань потребує напруженої праці широкого кола фахівців, і не в останню чергу бухгалтерів-аналитиків. Поєднання інтелекту та досвіду бухгалтера - це успіх підприємства, його візитна картка.

А щоб здійснювати управління господарством, потрібно скласти чітке уявлення про характерні особливості процесу виробництва та виробничі відносини, з'ясувати внутрішню матеріальну структуру цього господарства. Нездоланною умовою вдосконалення управління є докорінна реконструкція його технічної та інформаційної бази на основі автоматизованої системи обліку.

Управління виробництвом є малоефективним за відсутності інформації про наявні виробничі потужності, забезпеченість виробництва матеріальними та трудовими ресурсами, розмір незавершеного виробництва тощо. Суть управління обліку та його призначення передає відомий вислів "виробництво інформації для управління". Найважливішим в цьому є вказівка для управління. Сучасну форму управлінський облік отримав завдяки працям знаменитого бухгалтера Роберта Ентоні. Р. Ентоні зазначає, що менеджери потребують інформації для виконання своїх обов'язків. Кожна мета, що стоїть перед управлінням, вимагає своїх методологічних підходів, а кожна оцінка показника залежить від мети, що стоїть перед людиною.

Планування є однією з функцій управління та представляє собою процес визначення дій, які повинні бути виконані в майбутньому. Процес планування нерозривно пов'язаний із процесом контролю. В основі планування та контролю є аналіз минулої фінансової та нефінансової інформації. Фінансова інформація, яка необхідна для планування, збирається та обробляється в системі бухгалтерського обліку. Планування та контроль є необхідними атрибутами управління підприємством. Стратегія полягає у виборі та обґрунтуванні політики залучення та ефективного розміщення ресурсів підприємства. Тактика управління - у конкретизації поставленої мети у вигляді системи планів та їх ресурсного забезпечення за різноманітними параметрами бухгалтерський облік є лише однією з частин

структури управління будь-якого підприємства.

Управління і оптимізація процесів виробництва, обліку, розподілу та споживання, облік характеризує фінансово-економічний стан господарювання і є основою для планування його майбутньої діяльності. Облік та фінанси складають основу ефективної діяльності будь-якого підприємства. Механізм господарювання підприємства визначається ступенем управління витратами.

Кожна епоха ставить свої питання, відповіді на які можна знайти, лише після вивчення праць наших попередників.

Внутрішня логіка ринкової трансформації економіки перехідного періоду визначає важливу роль підприємства в цьому процесі. Особливе місце підприємств в економічній системі в цілому та на прошовому ринку, зокрема, надає їм можливість активно впливати на всі процеси реформування економіки.

Тільки виробнича система може забезпечити інфраструктуру, створити методи та інструменти нової системи державного

регулювання економіки, яка повинна прийти на зміну командно-адміністративній. Особливо наочно це положення виявилось у сфері опосередкованого ринкового регулювання інструментами грошово-кредитної політики. Відчутна роль у структурній перебудові економіки, в санатції та реконструкції підприємств відповідно до ринкових умов їх функціонування належить банкам.

Трансформація ринкових відносин в Україні вимагає перегляду поглядів і на управлінський облік. Облік є найважливішою

функцією управління. Відображаючи реальні процеси виробництва, обліку, розподілу та споживання, облік характеризує фінансово-економічний стан господарювання і є основою для планування його майбутньої діяльності. Без рекомандації щодо доконного обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг), без пошуку найбільш раціональних методів та прийомів обліку та калькулювання, без вивчення досвіду і прорисивних думок з цих найважливіших питань, практично неможливо організувати управлінський облік, нагальна потреба в якому продикутована наявністю конкуренції і комерційної таємниці.

Потребу уточнення назва, а також редакція П(С)БО 16 "Витрати" з метою розмежування понять витрат та затрат, а також надання можливості самим підприємствам визначити витрати періоду. При цьому обов'язковим є дотримання принципу відповідності.

Впровадження в практику господарювання національних стандартів пов'язано з необхідністю врахування конкретних галузевих та організаційних особливостей, що значною мірою стосується обліку витрат та формування собівартості. На перших етапах трансформування облікової системи доцільним є розробка галузевих рекомандацій щодо використання Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

ЗМІСТ

Бутинец Ф.Ф., д.е.н., професор, Житомирський інженерно-технологічний інститут

3 ПЕ РАЗ ПРО УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБ'ЄКТ (з приводу захисту докторської дисертації доц. Нацадовської А.В.).....

Аметов Р.Ф., к.е.н., доцент, Керченський Морський Технологічний Інститут

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ.....

9 Береза С.А., доцент, Житомирський інженерно-технологічний Інститут

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОПИТІВ: НЕОБХІДНІСТЬ СКАДАННЯ.....

15 Бессонова І.Н., доцент, Приазовський державний технічний університет

27 АУДИТ, ЕГО ИСТОКИ И РАЗВИТИЕ.....

Басага В.І., асистент, Мукачівський технологічний інститут

ОСОБАЛИВОСТІ КАРКАВАННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПОСАДІТНИХ МАТЕРІАЛІВ ФІРМ ПО СИСТЕМІ "ДИРЕКТ-КОСТИНГ".....

31 Бойченко Н.В., асистент, Харківська державна академія технологій та організації харчування

УМОВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА УДОСКОНАВЛЕННЯ ЙОГО ОБ'ЄКТУ.....

36 Василенко В.В., асистент, Київський національний економічний університет

ОБ'ЄКТИ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ.....

40 Васова Е.Е., асистент, ХІЛТОН

ОСОБЕННОСТИ ОПТИМИЗАЦИИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА НА ПРЕДПРИЯТИИХ МАСЛО-ЖИРОВОЙ ОТРАСЛИ.....

48 Болошин М.І., к.е.н., доцент, Запорізька Т.Ю., економіст, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

ПРОБЛЕМИ ОБ'ЄКТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ШАХІВ ІХ РІШЕННЯ.....

52 Голцова С.М., к.е.н., доцент, УАБД

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ТЕОРИИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА.....

57 Гончаренко О.О., асистент, Київський національний економічний університет

ИНВЕСТИЦИИ ТА ИНВЕСТИЦИОННА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБ'ЄКТУ.....

62 Даників Й.Я., к.е.н., доцент, Русин Н.П., ст. викладач, Штувер І.Г., ст. викладач, Ужгородський національний університет

СИСТЕМА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБ'ЄКТУ - ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ.....

72 Денишук М.Ф., доцент, УДВБІП

КОМПЕНСИ ПОВІДЛЮВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ВАРІАНТІВ З УПРАВЛІНСЬКОГО ОБ'ЄКТУ.....

77

Збірник доповідей на міжнародній
науковій конференції

**ВУХЛАТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ**

Редактор *Н.М. Манюга*
Технічний редактор *О.М. Козінчук*
Комп'ютерна верстка *Т.А. Кузьмінчук*

Підписано до друку 07.06.02 Ум. друк. арк. 28,9
Зам. № 45
Формат 60 x 84 1/16 Обл. вид. арк. 28,95
Наклад 150

Видавництво редакційно-видавничого відділу
Житомирського інженерно-технологічного інституту
10005, Україна, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103